

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

GOSPODARSTVO.

Praktična ograditev zemljišč.

Dostikrat je treba kako zemljišče ograditi. V največjem času vporablja se za to bodečo žico, tudi žičnate mreže. Take ograditve, ako niso za dolgo časa namenjene, ampak so le provizorične, so jako drage.

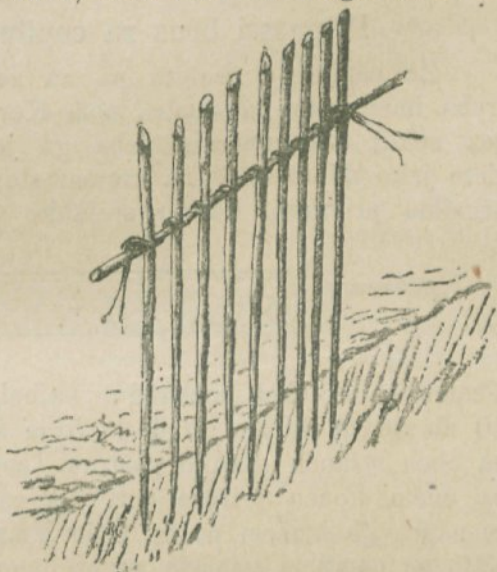
Ograditev z bodečo žico tudi ne zabranjuje zajcem in kokošim vhoda, kar je pa pri sadnih in gozdarskih vrtovih, drevesnicah in trtnicah pač neobhodno potrebno. Prav praktično se ogradi taka zemljišča, katera imajo le malo časa, torej le provizorično ograjena biti,

kakor: sejalnice, drevesnice, trtnice na ta način, kakor kaže pridejana podoba št. 1.

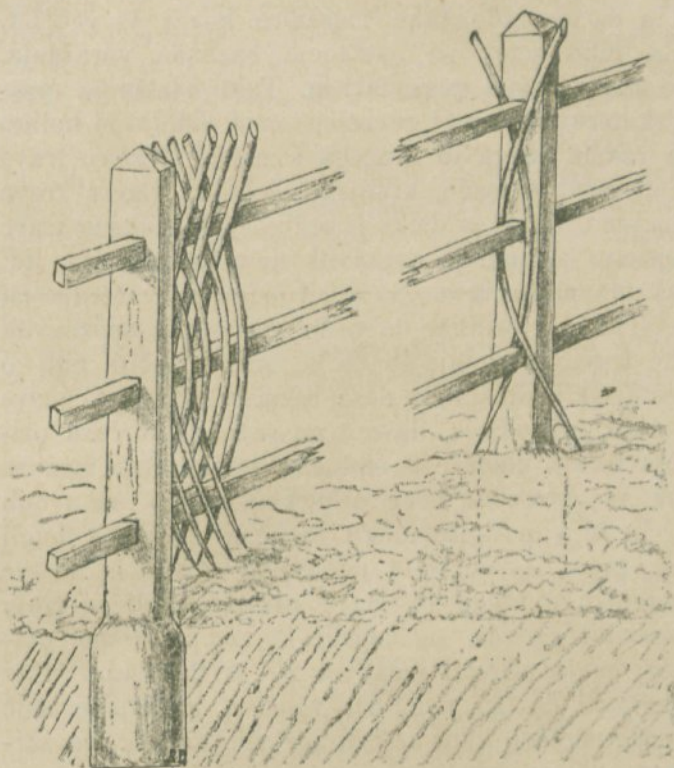
Podoba že sama prav jasno pravi, kako da je ograditev izvršena. Vzame se navadne, klane ali pa tudi neklane trtne kole. Te se na obeh koncih ošpiči, na enem, spodnjem koncu za kakih 40 centimetrov visoko s karbolinejem namaže ter ob lancu — motozu — tako na gosto v zemljo zatakne, da ne more zajec ali kokoš skozi. Za kako četrtino pod zgornjim koncem kolov pritrdi se pa s pomočjo sroboti ali pa tudi žice počezne kole k navpičnim, in za oko neprenapčna, za provizorično ograditev popolnoma dobra in kaj cena ograditev je končana. Ako se hoče tako ograditev premestiti, izpuli se kolje iz tal, prenese se ga tja, kjer se ograditev potrebuje, in kjer se ga znova po lancu v tla zatakne ter, kakor že povedano, pod zgornjimi konci poveže.

Ako se hoče pa kako zemljišče za stalno ograditi, recimo, kak zelenjadni ali sadni vrt, kakor drevesnico itd., potem je pa kaj priporočljiva ter cena, torej praktična ograditev, taka, kakoršna podoba št. 2. predočuje. Ker se take ograditve prav pogostoma na Notranjskem, in sicer na Pivki nahajajo, imenovati bi jo smeli tudi pivško ograditev. Dodana podoba sama napravo že na prvi pogled dovolj pojasnuje. Na vsakih 4 do 5 metrov oddaljeno, postavi se v zemljo dovolj

visoke in dovolj močne hrastove stebre, kateri so na treh mestih predobljeni. V luknje pridejo počezne late in med te late zatakne se pa obeljene smrekove veje. Ker so smrekove veje tako sabljaste oblike, gre to zatikanje prav lahko izpod rok in tako se doseže za oko lepo in prav pripravno ter trajno in ceno ograjo.

Podoba 1.

Podoba 2.

Seveda je posebno tam, kjer se nahaja dosti smrekovega gozda, ta ograja poceni, kajti v takih krajih so smrekove veje gozdarski odpadki, katerega se zamore k večjemu za drva porabiti. Posebno trdna ter za človeka in žival neprehodna postane pa taka pivška ograja, ako se smrekove kole na spodnjih in zgornjih koncih ošpiči ter nekoliko v zemljo zatakne. Po Dolenjskem je smrekove hoste dosti in bilo bi torej gotovo umestno, da bi se vrtovi na ta način zagrajevali. Kakor zamore vsak bralec tega članka na prvi pogled podobe št. 2. presoditi, je ona nekoliko napačno risana. Smrekove veje se mora namreč tako zatikati, da pridejo debelejši konci v zemljo zatakneni, ne drobnejši kakor to podoba napačno kaže.

—1—

Tečaj za pridelovanje krme na Grmu.

V zadnjem listu smo razglasili, da se priredi na Grmu dne 27. in 28. maja tečaj za pridelovanje krme. Ta poučni tečaj ima namen, seznaniti gospodarje in

kmetovalce sploh z vsemi tistimi izkušnjami, ki so se pridobile v novejšem času glede setve trav in detelj na njivah ali pa pri napravi novih travnikov.

Znano nam je, da je pridelovanje obilne in dobre krme danes najvažnejši pogoj za povzdigo naše živinoreje in da nismo v tem pogledu še vsega dosegli, ampak da nas čaka še mnogo hvaležnega dela. Po naših krajih bi se lahko dosti več krme pridelovalo, kajti naša zemlja in naše podnebje sta ugodna za to. Po njivah bi se dalo razširiti in zboljšati pridelovanje krme in marsikatera lega bi se dala z najboljšim vspehom porabiti za travnik. Veliko dobrega smo dosegli v zadnjih letih z dobrim gnojenjem deteljišč in travnikov in s porabo umetnih gnojil. Ali to ni vse! Treba je pridelovanje krme tudi razširiti in zboljšati s pridelovanjem deteljnih mešanic, s setvijo detelj in trav, ki dajejo bogatejšo in boljše košnje, kakor sama detelja. Pri nas smo vajeni sejati po njivah samo čisto deteljo. Izkušnje pa uče, da dajejo mešanice detelj in trav bogatejšo pridelke in da se dajo take mešanice kositi po več let.

Za tako setev pa nastanejo različna vprašanja, ki niso znana našim gospodarjem. Tako nastanejo vprašanja, katere trave naj se sejejo med deteljo in koliko naj se vzame enega in drugega semena? Katere trave je sejati med domačo kranjsko deteljo, katere trave med lucerno, da se pridelki povzdignejo? Kakšne trave naj sejemo, če nam je napraviti nov travnik itd. itd. Na vsa ta vprašanja se bo dobil odgovor v tečaju na Grmu. Tam bo prilika, da bodo gospodarji spoznavali različne trave in detelje in da se bodo poučili tudi o vrednosti, ki jo imajo za naše razmere. Zato pa pozivljemo naše gospodarje, da se tega važnega in času primernege tečaja udeleže v obilnem številu. Šola ima za ta pouk vse potrebne učne pripomočke, ima na svojih zemljiščih in v poskuševališču različne mešanice detelj in trav, tako, da se bodo udeležniki lahko na lastne oči prepričali o vrednosti setve raznih detelj in trav. Prav zaradi tega, da se vspehi lahko praktično razkazujejo, se je priredil tečaj na 27. in 28. maja. Ker se je zglasiti do 15. t. m. pri vodstvu kmetijske šole na Grmu vsakemu, kdor se želi udeležiti tečaja, opozarjamo nato, da se udeležniki pravočasno oglase. —r—

Naglavno gnojenje ovsa s čilskim solitrom.

Pridelki ovsa se dajo povečati, ako bi ovsu privoščili nekoliko umetnega gnoja. Oves raste sicer na najbolj pusti zemlji in mi ga zaradi tega tudi sejemo na najslabejše prostore, ali velika razlika je med ovsem, kateremu se nič ne pomaga in med ovsem, kateremu se privošči nekoliko čilskega solitra. Ravno oves je silno hvaležen za vse, kar mu dobrega storiš. In prav v tem oziru mu najbolj postrežeš, ako mu daš nekoliko čilskega solitra.

Izkušnje, ki so se napravile na kmetijski šoli in drugod s takim gnojenjem so prav ugodne in zato je želeti, da se jih tudi drugod poprimejo. Na Grmu je dal vsak kg čilskega solitra 10 litrov več zrnja in 4 in pol kg več slame, iz česar se da lahko sklepati, kako izvrstno se sponaša gnojenje s čilskim solitrom.

S čilskim solitrom se gnoji, ko je oves dobro ozelenel in je, recimo, za eno dlan visok. Gnoji se na ta način, da se čilski soliter po vrh raztrosi. Za 1 ha

je treba 100 do 150 kg čilskega solitra, za oralo okroglo 50 da 75 kg. Da se čilski soliter lažje raztrosi, je prav, da ga pomešamo s prstjo. V to svrhu vzamemo ravno toliko zemlje ali prsti, kakor je solitra. Na eno vrečo čilskega solitra je treba eno vrečo zemlje. Ravno tako je pa tudi treba, da se čilski soliter razdrobi. Čilski soliter je namreč bela, precej debelozrnata sol, ki je deloma tudi sprijeta v večje ali manjše kepce. Vse to mora narazen, da se enakomerno raztrosi. Sploh je najboljšo, da se na kakem priličnem prostoru, na podu ali kjer si bo di, razdrobi na ta način, da se z betom tolče. Še le, ko smo čilski soliter tako razdrobili, naj se pomeša s prstjo.

Čilski soliter učinkuje zelo hitro in sigurno. V teku enega tedna se že pozna njegov učinek. Zato ga rabimo navadno še le tedaj, ko že rastline rastejo. Čilski soliter prodaja c. kr. kmetijska družba v Ljubljani. Njegova cena znaša sedaj 35 K za 100 kg. —r—

Priprosti brus za cepilne nože.

Za cepljenje, osobito pa za zeleno cepljenje, je treba imeti oster in snažen nož. Ker nož pri cepljenju čez nekaj časa počrni, treba ga je večkrat osnažiti. Zato jako dobro služi na zraven stoječi sliki naslikana brusilna priprava, katero si lahko vsak sam napravi.

Vzame se en kos mehkega, najboljšo lipovega lesa, 40 do 50 cm dolžine in 4 do 5 cm širine, katerega se na obeh straneh gladko postruži (poobla) in se potem na enem koncu prireže roč. Na eni pooblanih strani se napravijo križem počez 1 do 2 mm globoke zareze. Nato se površina namaže z vazelinom ali pa s svinjsko mastjo ter se posiplje z najfinejšim smirkovim (šmirgelj) prahom, katerega dobimo prav po ceni v vsaki trgovini z železom. Na drugo stran pribijemo bolj oster jermen — in brus je narejen. Kadar ga vporabljam, nabrusimo nož najprvo na strani, ki je s smirkom posipana in ga potem ugladimo na jermenu. Nož se očisti ne le vsega črnila, ampak tudi jako fino nabrusi, da je oster ko britev.

B. Skalicky.

Volivci, pozor!

(Konec.)

Volivna svoboda.

Da se pokaže pri volitvah prava, svobodna volja volilcev, je državni zbor sklenil še posebno postavbo, ki naj bi strogo varovala svobodo volitev in shodov. Že doslej so bila kaznjiva razna dejanja, ki so kršila prostost volitev za državni in deželni zbor, občinski in okrajni zastop. Nove določbe pa so še mnogo ostrejšo, zato naj si jih volivci dobro dobro zapomnijo, ker veljajo tudi za volitve v cestne odbore, šolske svete, bolnišne blagajne itd. Ako se bodo te določbe primerno izvrševale, potem bode zagotovljena čistost volitev. Pogoji kaznivosti raznih dejanj je zloben namen in trezen premislek. Strogo kaznjiva so naslednja dejanja:

Podkupovanje:

Ta pregrešek stori, kdor ponudi, obljubi ali podeli kak dobiček v denarju ali drugi imovini volivcu ali pa kaki tretji osebi, da ne voli ali da voli v gotovem smislu. Ako n. pr. kdo komu obljubi boljšo službo, posojilo ali sploh karkoli, da bi ta volil po njegovi volji, zakrivi pregrešek podkupovanja.

Ta pregrešek se kaznuje s strogim zaporom enega do šest mesecev. Ravnotako pa more biti kaznovan tudi podkupljenec, ki je zahteval, sprejel ali si dal obljubiti kak dar ali dobiček.

Pijača.

Skoraj povsod se je udomačila razvada, da stranke s pijačo in jedjo vabijo volivce v svoj tabor. Zato novi zakon strogo prepoveduje na dan volitve v gostilnah ali drugih javnih prostorih brezplačno ali le za navidezno plačilo volivcem deliti pijačo ali jedila. Ako se politična oblast prepriča, da se to dejanje more smatrati za podkupovanje, kaznuje prestopke z globo 10 do 200 kron.

Sila.

Kdor s silo nastopi proti kakemu volivcu ali njemu bližje stoječi osebi (starišem), z namenom, da se ne udeleži volitve ali da glasuje v gotovem smislu.

Kdor s tem namenom volivcu ali njegovim sorodnikom prizadene škodo na telesu, prostosti, časti, na premoženju ali dohodkih, oziroma kdor samo preti s takimi stvarmi.

Kdor volivcu ali njemu bližnji osebi z istim namenom zapreti ali stori drugo občutljivo škodo, n. pr. če delodajavec zapreti delavcem, da jih odpusti iz službe, ali če uradni predstojniki pritiskajo na podrejene uradnike, da volijo v gotovem smislu ali da ne gredo voliti itd., vsi ti morejo biti kaznovani s strogim zaporom od enega do šest mesecev.

Istotako se strogo kaznuje, kdor neposredno po volitvah kakemu volivcu prizadene škodo, ker ni hotel voliti po njegovi volji.

Napačna poročila.

Kdor namenoma razširja kriva poročila o kraju in času volitve, da je kandidat odstopil ali umrl, ali sploh govori neresnico, da bi vplival na izid volitve, in sicer ob času, ko se volivci več ne morejo prepričati o resnici, kaznuje se z zaporom enega do treh mesecev.

Ponarejanje.

Kdor z namenom ponareja glasovanje in izid, kdor izročeno glasovnico napačno izpolni, ali kdor voli s ponarejeno ali prenarejeno volivno izkaznico, more dobiti eden do šest mesecev strogega zopora.

Volivna zabranitev.

Kdor si neopravičeno prilasti tujo izkaznico, glasovnico ali druga dokazila (rojstni domovinski list, dokazilo o enoletnem bivanju v občini), kdor teh za volitev potrebnih listin ne izroči volivcem ali stori, da te listine pridejo v roke nepravim osebam, kaznuje se z zaporom od enega do treh mesecev.

Ravnotako se kaznuje isti ki tujo glasovnico samovoljno brez vednosti ali proti volji volivca izpolni ali ovira vol. opravičenca, da ne more oddati svojega glasu.

Neopravičena volitev.

Kdor s premislekom izvršuje vol. pravico kakega drugega četudi z njegovim dovoljenjem ali kdor provzroči ali dopusti, da kdo drugi voli v njegovem imenu, kaznuje se z zaporom od enega do dveh mesecev.

Volivna onemogočba.

Kdor z namenom, da bi preprečil ugotovitev vol. izida, odstrani, razmeče ali stori neporabne glasovnice, kaznuje se s strogim zaporom od enega do šest mesecev.

Prelomba volivne tajnosti.

Kdor s kakim nezakonitim sredstvom izve, kako je glasoval ta ali oni volivec, more dobiti teden do treh mesecev zopora. To bi se n. pr. zgodilo, ko bi član volivne komisije razgrnil glasovnico z namenom, da bi videl, koga kdo voli.

Oviranje kandidata.

Kdor komu zapreti ali prizadene zlo z namenom, ga bi ga odvrnil od kandidature, kaznuje se z zaporom od enega do šest mesecev.

Zborovalna prostost.

Doslej se je večkrat dogajalo, da je prišlo par hujskačev in kričačev na zborovanje z namenom, da s krikom in ropotom zabranijo volivni shod. Novi zakon ima jako stroge določbe v varstvo volivnih shodov in sploh zborovanj. Dotični paragraf se glasi:

Kdor sam ali z drugimi hoče zabraniti volivcem udeležiti se volivnega shoda ali sploh kakega zborovanja, kdor neupra-

vičen vdere na tak shod, kdor prežene navzoče ali kdor s silo prepreči odredbe oseb, ki so določene za vodstvo in red na shodu, kaznuje se z zaporom od enega do treh mesecev; kdor pa s silo razbije shod, more dobiti tudi šest mesecev zopora.

Pa tudi tisti, ki se nalašč udeleži kakega shoda, dasi ni upravičen ali povabljen, ali kdor se navzlic pozivu reditelja ali voditelja ne odstrani s shoda.

Poštena agitacija dovoljena.

Kdor je pazljivo prečital našete določbe v varstvo volivne svobode, morda misli, da je vsaka agitacija prepovedana. Temu ni tako. Poštena agitacija ni prepovedana. Dovoljeno je podučevati volivce, svariti in prositi jih ter jim prigovarjati. Tudi koga na volišče z vozom peljati ni prepovedano. Kaznjiva so le dejanja, ki smo jih gori našeli.

To so bistvene določbe glede na volitve. Dobro si jih zapomnite, da morete pogumno z glasovnicami v rokah stopiti na volišče za prave poslance, ki bodo zagovarjali naše stanovske koristi kot krščanski možje, zavedni Slovenci in Avstrijci.

Rojaki! Volivci!

Dan 14. maja se bliža: usodni dan, ko bode ljudstvo korakalo na volišče in si za šestletno dobo izbralo svoje poslance v državni zbor. V državnem zboru se sklepajo državne postave in nadzira državna uprava. V šestih letih se lahko zgodi marsikaj dobrega, pa tudi mnogo, mnogo hudega in slabega. Gorje ljudstvu, ako bi pri oddaji svojega zaupanja postopalo lahkomišljeno! Dosedanji krivični volivni red je povzročil, da je skozi več kot trideset let gospodaril brezvestni, ljudstvu sovražni liberalizem v naši državi. Kako globoke rane je vsekral liberalizem ljudstvu, to bridko občuti vsakdo izmed Vas. Sedaj je dana prilika, streti protiljudski liberalizem in privedi pravo ljudsko voljo do veljave v zakonodaji in upravi naše države. Slovenska Ljudska Stranka je ponosna na to, da je bila vselej in v vseh javnih zastopih, osobito v državnem in deželnem zboru, tolmač prave, resnične, poštene volje slovenskega ljudstva na Kranjskem. Zato Vam je Slovenska Ljudska Stranka — proti zagrizenemu odporu slovenskih liberalcev — izvojevala splošno in enako volivno pravico za državni zbor. Njena zasluga je, da korakamo letos prvič vsi, brez izjeme, kot enakopravni in enakovredni možje na volišče. Slovenska Ljudska Stranka zasluži, da se v njenem taboru zbira vesoljno slovensko ljudstvo, da si po njej pribori vse pravice, duševni in gmotni blagor in napredek. Za Vas se gre! Pokažite, da ima naša dežela samostojnih krščanskih mož, ki jih ni sram svojega prepričanja. Za domovino se gre, ki se mora popolnoma izviti iz rok sebičnim koristolovcem. Sovražniki se vsajajo. Orožje imamo v volivni pravici. Pojdimo torej na boj! Pasti mora liberalstvo povsod in temeljito. Razbiti se mora, ker dela samo škodo in nasprotuje napredku. Liberalce se da zmorditi samo s porazom. Ko bodo na tleh, se bodo spame-tovali in prav bo zanje in za nas. — V edinosti je moč! — Rojaki! Volivci! Bodite na dan volitve, 14. maja, vsi edini pod čistim in zmagonosnim praporom Slov. Ljudske Stranke. In sovražniki ljudstva bodo premagani, strti, osramočeni! Ne dajte se begati po nobenih lažeh in praznih obljubah liberalcev, ki sedaj nastopajo pod lažljivo krinko „neodvisnosti“, ker jih je strah in sram povedati, kaj da so. Sedaj pred volitvami vam dajejo dobre besede, — po volitvah pa bodo zopet tisti, ki so vedni bili: sovražniki, zaničevavci in škodljivci slovenskega ljudstva. Volivci! Dan 14. maja bodi dan vstajenja krščanskega slovenskega ljudstva! Kot izvoljenci krščanskega slovenskega ljudstva naj gredo na cesarski Dunaj krščanski in slovenski možje, ki jih priporoča Slovenska Ljudska Stranka na podlagi soglasnega sklepa treh tisoč zaupnikov iz cele dežele, zbranih v Ljubljani dne 28. februarja 1907. Z Bogom za ljudstvo!

Rojaki! Volivci! Kandidati „Slovenske Ljudske Stranke“ za volitev v državni zbor dne 14. maja t. l. so: 1. Za prvi volivni okraj, mesto Ljubljana: Ivan Kregar, pasar in zbornični svetnik v Ljubljani. — 2. Za drugi volivni okraj, sodni okraj ljubljanski brez ljubljanskega mesta, t. j. ljubljanska okolica: Dr. Ivan Šusteršič, advokat v Ljubljani. — 3. Za tretji volivni okraj, sodni okraji Radovljica, Kranjska gora in Tržič: Josip

Pogačnik, deželni poslanec v Podnartu. — 4. Za četrti volivni okraj, sodna okraja Kranj in Škofja Loka: Franc Demšar, deželni poslanec na Češnjici. — 5. Za peti volivni okraj, sodna okraja Kamnik in Brdo: Dr. Janez Krek, deželni poslanec v Ljubljani. 6. Za šesti volivni okraj, sodni okraji Vrhnika, Logatec, Idrija in Cerknica: Josip Gostinčar, poduradnik „Zadružne zveze“ v Ljubljani. 7. Za sedmi volivni okraj, sodni okraji Postojna, Senožeče, Ilirska Bistrica, Vipava in Lož: Dr. Ignacij Žitnik, deželni poslanec. 8. Za osmi volivni okraj, sodni okraji Litija, Višnja gora in Radeče: Franc Povše, deželni poslanec v Ljubljani. — 9. Za deveti volivni okraj, sodni okraji Krško, Kostanjevica, Mokronog in Trebnje: Dr. Janko Hočevar, posestnik v Krškem. — 10. Za deseti volivni okraj, sodni okraji Velike Lašče, Ribnica in Žužemberk brez občine Smuka, nadalje občina Banja Loka, Fara in Osilnica v sodnem okraju kočevskem: Franc Jaklič, učitelj in deželni poslanec v Dobropoljah. — 11. Za enajsti volivni okraj, sodni okraji Metlika, Novo mesto brez občin Poljanica in Črmošnjice, Črnomelj brez občine Planina: Franc Šuklje, c. kr. dvorni svetnik v pokoju in deželni poslanec v Kandiji. Volivci! Oddajte dne 14. maja složno svoje glasove za te može!

Osrednji volivni odbor „Slov. Ljud. Stranke“.

Politični pregled.

Dne 15. m. m. je prišel cesar v Prago. Koderkoli med potjo se je ustavil vlak, so vladarja pozdravljali navdušeno in pristrčno. Posebno lepe in veličastne pa so bile slovesnosti v Pragi sami. Cesarju je bivanje v glavnem mestu tako ugajalo, da je ostal nekaj dni dalj nego je prvotno nameraval. — Velike vojaške vaje bodo po leti na Koroškem. Tjakaj bo prišel tudi cesar. Nekateri menijo, da bo ob tej priliki prišel tudi na Bled in v Bohinj.

Dunajski župan dr. Lueger se je zdravil v Lovranu. Zdravje se mu je močno zboljšalo, samo vidi še slabo. Dne 16. m. m. so na Dunaju slovesno praznovali desetletnico njegovega županovanja. Dr. Lueger je dunajsko mesto v teh letih povzdignil silno visoko, tako da je vzor vsem drugim mestom, kar pripoznavajo tudi nasprotniki. Koncem mesca se je podal na Dunaj, da se osebno vdeleži volivnega boja.

Bolgari bodo dne 15. t. m. obhajali tisočletnico pokristjanjenja, pred toliko leti je namreč knez Boris in večina viteštva ter naroda sprejela sv. krst in krščansko vero. Pripravljajo se velike slavnosti, h katerim bodo povabljeni zastopniki vseh slovanskih narodov, tudi Slovenci.

Na Spanskem je pri državnozbornih volitvah zmaga katoliška stranka.

Angleški kralj Edvard je obiskal laškega kralja; pravijo, da hoče kralj oslabiti Nemčijo s tem, da omaje trozvezo, od katere ima Nemčija največ koristi, Avstrija pa — najmanj.

V Rusiji zboruje дума; a ni manjkalo dosti, pa bi jo bili razpustili; дума in ministerski predsednik Stolypin sta si namreč prišla navskriž, a se je razpor kmalu poravnal. Carju so bili predstavljeni vsi poslanci думе.

LISTEK.

Spomini starih dni.

VI.

Zima, to je huda stvar, zlasti za reveža, ki nima gorke obleke in tople sobe ali celo še pomanjkanje živeža. Bog je

letne čase modro vredil, da ima vsak čas nekaj prijetnega za-se in tako tudi zimski čas ni popolnoma brez veselja. Po zimi imajo otroci svoje veselje o božiču pri jaslicah in božičnem drevescu, fantiči s kepanjem in drsanjem. Tudi se ta čas mnogo lepih pripovedi prebere, kar druge čase ni mogoče. Na deželi se pa otroci po zimi še na kaj drugega veselijo, to je tisti dan, ko doma ščetinarja zakoljejo. Na deželi, mislim, je to ostalo v stari navadi kot je bilo, boljši kmet je prej in sedaj klal, revež ni prišel prej, ne sedaj do tega. A v našem mestu se je pa to mnogo predrugačilo. Poprejšna leta je bilo le malo hiš, da ne bi se pečali s poljedelstvom; po trgu, kjer danes vidite prodajalne, so bile navadne hiše, k večjemu kaka priprosta kréma, pri mnogih hišah so bili blevi, gospodarji so imeli konje, krave in ščetinarje. Po ulicah so bile pri mnogih hišah male štalice, semtertja je imel gospodar konja ali vsaj po eno kravico in ščetinarje. Gospodarji so imeli zunaj mesta svoje pristave, drugi po več njiv in travnike, manjši, če ne svoje njive, pa v najemu. Mleka je bilo v mestu za celo prebivalstvo dosti, to je bil že redek slučaj, da je imela z dežele kaka mlekarica v mestu svoje odjemalce. Tisti čas je bilo za reveža lahko; ako si srečal siroto s piskrčkom, dobila je za dva krajcarja mleka, imela ga je za večerjo in za zajuterk dosti; v zadrego se ni prišlo za mleko; ako se ga ni pri eni hiši dobilo, pri drugi gotovo.

Da je pa to tako pojenjalo in se opustilo poljedelstvo ter živinoreja, so mnogi vzroki, zlasti dva glavna: draginja obdelovanja zemlje, in spačeni posli. Priprosto dekle je prišlo z dežele v mesto h kravam služiti, bila je porabna, od začetka je imela veselje do službe, a obdelovale so jo druge služkinje toliko časa, da je kravico zapustila, in tako druga in tretja; tem „gospodičnam“ je bilo to delo preumazano, a kave se niso branile piti, prišle so na okus, da jim kava bolj ugaja za zajuterk kot na deželi kisló zelje in žganci. Ker je pa šlo to z draginjo obdelovanja in z neprijetnostmi pri poslih tako naprej, se je v mestu poljedelstvo vedno bolj opuščalo. Začeli so hleve podirati, svinjake odstranjevati; kjer so poprej bili hlevi, napravili so kake shrambe, sobe, in po trgu tudi prodajalne. Ker se je pa tisti čas pri mnogih hišah ščetinarje redilo, se razume, da se je po zimi tudi dosti klalo. Danes se veliko manj kolje po zasebnih hišah, s tem se danes le bolj obrtni mesarji pečajo, cela stvar ima danes le neko obrtno lice, a prej je bil kmalu kak mesar za to klanje dosti izučen; po letu je bil obrtnik druge vrste, kak težak, dninar, po zimi pa mesar; tudi z dežele so v mesto prihajali za to delo. Krčmarji prodali so mnogo, ker je bilo dosti vojakov in drugih družin v mestu, kar jih danes ni. Zasebniki so potrebovali zaradi poljedelstva mnogo maščobe za delavce. Gospodinje, dobro veste, da pri klanju ne zadostuje samo mesar, treba je tudi pomagača; pa tudi teh ni bilo vedno na razpolago dosti. Mesarji bili so z našimi „eksekucionarji“ v prijateljstvu. Če je bil mesar v sili, je včasih gospodinja eksekucionarja prosila za pomagača, pa je tudi šel. Tako so tisti čas različne vrste ljudje o teh vojakih tudi vsakovrstno pripovedovali; je li bilo res tako ali ne, ne vem. Gospodinje, ki ste bile že kaj dalje po svetu in ako ste imele priliko s kakim znancom ali sorodnikom v kaki vojaški družini občevati, bodisi kak oženjen stotnik ali višji častnik, lahko ste opazile, da ni pri vsaki vojaški družini kuharice. So družine, ki imajo vojaka (tako imenovan purš), ta znaša iz trga in prodajalne živila, in gospa ga navadi tudi kuhati; tako se on kuhati nauči. Gospa mu pove jedilni list, in on zna tako skuhati, kot navadna kuharica; to v vojaških družinah ni nič novega.

Lansko leto sem govoril z neko stotnikovo gospo iz Dalmacije; med različnimi pogovori jo vprašam, kako je tam s služkinjami; pravi mi: nimamo kuharice, imamo purša, on kuha in vse napravi. — Tako se je nekako tudi o naših „eksekucionarjih“ govorilo, da so bili tudi za kuho sposobni, kar boste tudi še slišali. Že v prejšnjih podlistkih ste brali, da so bili trije eksekucionarji v mestu, drugih kakih pet na deželi; dva bila sta jako spretna in v kuhinjah porabna, kakor se je govorilo sta precej kuhati znala. Mogoče da sta bila že poprej kaka purša pri kaki vojaški družini, to sta bila Gregor in Franc, tretji — ne vem več za ime — krstili smo ga za silo za Janeza. Janez ni imel tiste sposobnosti za kako kuhinjo kot ona dva, on ni imel tiste živahnosti in gibčnosti,

je bil nekako drven, težak, lesen. Kakor pa ima vsak človek manj ali več kako razvado, imel je tudi Janez neko razvado, on je imel vedno debel žganc v ustih, saj veste kaj je to, če še povem, da je bil iz tobaka, in tako je Janez na široko pljuval, ako je prišel v kako kuhinjo, kar je bilo pa le redko; zato gospodinje Janeza v kuhinjo niso klicale. Ker sta pa onadva spretna vojaka to spoznala, da Janez ni za v kuhinjo, sta ga tudi sama od kuhinje odstranila in mu le kako bolj težko delo naklonila, postavila sta ga bolj na sveži zrak.

(Konec sledi.)

Domače vesti.

(Osebna vest.) Vrnil se je 28. m. m. srečno in zdrav preč. g. dr. Jos. Marinko.

(Iz politične službe.) Na lastno prošnjo sta vsled bolezni vpokojena okrajna tajnika g. Franc Demscher v Novem mestu in g. Friderik Sertič v Črnomlju.

(Umrli) je v soboto dne 27. m. m. v Leoninu v Ljubljani preč. g. Jernej Bernard, kapelan v Trebnjem po daljši bolezni v starosti 35 let. Škoda vrliga duhovnika! 26. m. m. pa je umrl na Gabrovcu pri Metliki na svojem domu bogoslovec g. Anton Črnugelj. Svetila njima večna luč!

(† Hedvika Schulz.) Dolgi sprejod, ki se je pomikal v četrtek 18 aprila t. l. iz vile tik Grma proti novomeškemu pokopališču, je pričal, kako splošne simpatije je uživala ranjka gospa Schulz. V zadnjih letih je živela sicer skromno in sama za se, tako, da je bila mlajšemu prebivalstvu Novega mesta malo znana, ali v prejšnjih letih je bila gospa Schulz duša gledališkemu življenju in si je stekla kot taka mnogih in nevenljivih zaslug za razvoj Narodne čitalnice. Dobrih dvajset let je nastopala v glavnih ulogah na novomeškem odru, skraja v Hočevarjevi dvorani, potem v Kalčičevi biši in nazadnje v Narodnem domu. Mnogo priznalnih pisem in drugih odlikovanj je prejela v tem času. Tudi v poznejših letih je gospa Schulz še parkrat nastopila in tako zadovoljila svoje čestilce, ki so hoteli vnovič videti in slišati njeno izborno igro na odru. Spričo njenega požrtvovalnega delovanja za narodno in društveno delovanje ji bo ohranil časten spomin gotovo vsak, kdor je imel priliko kedaj spoznavati njene vrline in zasluge za novomeški čitalnični oder. Njeno ime pa ostane trajno združeno z razvojem narodnega življenja v Novem mestu in zapisano z bleščečimi črkami v analih novomeške čitalnice. Naj počiva v miru zaslužena in vrla rojakinja!

(Čitalnica v Novem mestu.) Pri drugem izrednem občnem zboru se je izvolil sledeči odbor: V. Rohrman, predsednikom; J. Germ, podpredsednikom; B. Skalicky, tajnikom; J. Gilly, blagajnikom; A. Hočevar, E. Kastelic, V. Kompare, A. Levec, J. Majcen, J. Maselj, S. pl. Sladovič, V. Umek in V. Vojska odbornikom. V priznanje združnega delovanja se je enoglasno izvolil častnim članom nadsvetnik J. Škerlj, ki je letos mesto blagajnika odložil.

(Kranjska hranilnica v Ljubljani) je dovolila za Dolenjsko za l. 1907 sledeče podpore: Vincencijevi družbi v Rudolfovem 200 K, bolnišnici usmiljenih bratov v Kandiji pri Rudolfovem 2000 K, za podporo revnih učencev in učenk: na c. kr. višji gimnaziji v Rudolfovem 200 K, na deški ljudski šoli v Rudolfovem 200 K, na dekliški ljudski šoli v Rudolfovem 100 K, meščanski šoli v Krškem 100 K, dijaški kuhinji v Rudolfovem 100 K, šolski kuhinji v Krškem 100 K, obrtno-nadaljevalni šoli v Metliki 100 K, v Rudolfovem 100 K, privatni delavski šoli gpdč. Ane Sorre v Rudolfovem 100 K, društvu rokodelskih pomočnikov v Rudolfovem 100 K, šolskemu vodstvu v Stopičah za šolski vrt 100 K, šolskemu vodstvu v Šmihelu pri Novem mestu za šolski vrt 100 K, šolskemu vodstvu na Dvoru pri Žužemberku za napravo šolskega vodnjaka 150 K, za zidanje ženske bolnišnice v Rudolfovem 15.000 K, za prenovitev kapiteljske cerkve v Novem mestu 5.000 K.

(Mestna hranilnica v Novem mestu) razpošilja računski zaključek za leto 1906. Iz poslanega nam poročila vidimo, da hranilnica stalno napreduje. Nad tri milijone kron je v hranitev izročena denarja. Vložilo se je v minolem letu nad 60 tisoč kron več kakor dvignilo. Vseh hranilnih knjižic je izdanih 5.317, ki so povprek po 564 K vredne. Na zemljišče izposojenega denarja ima hranilnica blizu 2 in enčetrť milijona

kron; 1550 dolžnikov ima povprek po 1445 K dolga. Poleg tega imajo razni dolžniki še okroglo 440 tisoč kron meničnega dolga. Vrednostnih papirjev je imela Mestna Hranilnica skoro za 220 tisoč kron, v namen kake slučajne izgube pa ima 152 tisoč kron hranjenih. Iz vsega podrobnega računa vidimo, da Mestna Hranilnica prav varno gospodari z vloženim denarjem in da je splošno zaupanje, katero ima občinstvo do Mestne Hranilnice, vseskozi opravičeno.

(Prihodnji sejm) v Kandiji bo 16. maja.

(Na obrtno nadaljevalni šoli) v Rudolfovem se je šolsko loto 1906/7 zaključilo 28. aprila. Ršbe vajencov bodo o Binkoštih od 18—21. maja v gimnazijski risalnici na ogled.

(Občni zbor) okrajne bolniške blagajne v Rudolfovem se je vršil v nedeljo, dne 28. aprila 1907 ob 3. uri popoldne. V odsotnosti g. načelnika otvori občni zbor g. podnačelnik Makso Petrič, pozdravi narzoče gg. delegate ter preide na dnevni red. Na to poroča občirno poslovanje za upravno leto 1906. Začetkom leta je bilo 959 članov, med letom jih je pristopilo 3818, izstopilo 3699, torej štelu skupno prijavljenih 4777. Novomeški okraj imel je delodajalcev 369, trebanjski 72, žužemberški 61, skupno 502. Povprečno je bilo zglasenih 1571 delavcev. Število bolnikov znašalo je 899, uštevisi večkratno oboletost istih, jih je med letom obolelo 1078 članov. Med temi je bilo 404 ambulantnih, kateri so prejeli samo zdravniško pomoč in zdravila, ostalih 495 bolnikov oskrbovanih je bilo skozi 8657 dni ter prejeli podpore v denarju 6329 K 56 h. Povprečno pride na vsacega bolnika 18 dni. Za zdravniško pomoč in kontrolo bolnikov se je izdalo 4089 K 54 h, lekarnam za zdravila in razne terapevtske pripomočke 2051 K 81 h, raznim bolnišnicam na oskrbovalnih stroških 2476 K 90 h, za prevoz težko bolnih članov v bolnice in k zdravnikom 328 K 30 h. Na pogrebščini za 4 umrle člane izplačalo se je 128 K. Doneski od delojemalcev so znašali 14.426 K 45 h, od delodajalcev 7213 K 16 h. — Globe znašajo svoto 424 K, razni drugi dohodki 1045 K 37 v, obresti so izkazane v zneskom 931 K 62 h. Glede zaostalih doneskov se je vložilo v prisilno iztirjanje pri politični oblasti 41 vlog, mej temi je bilo 27 uspešnih, 14 brezuspešnih, dve ste ostali nerešeni. Pri civilnem sodišču je bilo primorano vložiti 9 prisilnih izvršitev, pri šestih se je uspešno dognalo, še ne poravnane ste dve, ena je bila pa brezuspešna. Kot neiztirjlivi doneski so se odpisali s svoto 214 K 60 h. Rezervni zaklad znaša 28 370 K 47 h proti lanskemu 23.378 K 73 h, kateri znesek je deloma vložen v mestni hranilnici v Rudolfovem, deloma v poštni hranilnici in blagajni. K temu prirastku se je pripomoglo v tem letu (na eni strani) z večjo dobljeno svoto na globah, na neiztirjlivih doneskih, obrestih, s pomnoženim številom blagajnih članov od raznih novih podjetij, na drugi strani pa s kontrolno omejitvijo simulantov. Obširnejši podatki so razvidni iz računskega sklepa za leto 1906, objavljenega ob enem v časniku „Dol. Novice“ med inserati.) Skupni denarni promet v letu 1906 je znašal 40.877 K 14 h več proti lanskemu letu za 7723 K 40 h.

Radi malobrižnosti delodajalcev v zglasitvami svojih delavcev blagajnim članom se je moralo vložiti 118 ovadb pri politični oblasti, vkljub temu, da so se v njih lastno korist prej opominjali in vpošiljale poučne pole, a večinoma brez uspeha. Blagajniške člane so zdravniško oskrbovali gg. zdravniki: dr. Peter DeFranceschi in dr. Ivan Vaupotič v Rudolfovem, dr. Ivan Hubad v Toplicah, dr. Otmar Weselko za okraj Trebnje, dr. Konstantin Konwalinka za okraj Žužemberk ter dr. Erich Schweiger v Kočevju za tovarno v Rogu. Zavezinih zborovanj okrajnih bolnišnih blagajnic v Trstu vdeležila se je bolniška blagajna po svojem delegatu ter zastopala vsestransko svojo korist. Tekom leta vršile so se volitve delegatov, en redni občni zbor ter osem rednih sej. Sedem je bilo sklepčnih, ena nesklepčna. Razsojevalni odsek je razsojeval v 18 slučajih; v osmih so bile pritožbe odbite, v šestih se je popolnoma, štirim pa deloma ugodilo. Potem poroča član nadzorovalnega odseka, g. Josip Bergmann o pregledovanju knjig in računov ter izjavi, da se je vse v najlepšem redu našlo, se vzame soglasno na znanje. Iz navedenih podatkov je posneti, ako se primerjajo z lanskim poročilom, se je promet in uprava vsestransko pomnožila. —

Nato se preide k dopolnilni volitvi v načelnštvo dveh članov, nadzorovalnega in razsojevalnega odseka. Na predlog izvoli se v načelnštvo od delojemalcev g. Kmetič Franc, od delodajalcev g. Umek Vinko. V nadzorništvo gg. Bernhard Franc, Seifert Konrad, Wernig Ciril in Grgič Janez od delojemalcev; Mramor Miha, Sedlar Anton od delodajalcev. V razsojevalni odsek gg. Košir Alojz, Košak Anton, Magista Franjo od delojemalcev; Bergman Josip, Štefanovič Dimitrija od delodajalcev. K raznim predlogom pripomni g. podnačelnik, da so nekateri delodajalci v Rudolfovem in okolici izjavili željo, da bi bolnišna blagajna v bodoče tirjala doneske od učencev pri posameznih dotičnih starih s tem namenom, ker imajo delodajalci v obče sklenjeno pogodbo, da plačajo celi donesek od učencev stari, da pridejo do hitrejšega plačila, jim ni mogoče po boln. zavarovalnem zakonu ustreči. — Konečno pripomni g. Josip Ogoreutz, kaj je glede nastavljenja blagajnega zdravnika in interpelira, da se kakor hitro mogoče ta zadeva reši. Tudi vprašanje, če ima stavbeno podjetje pri zgradbi železnice Trebnje-Št. Janž svoje delavce prijavljene, se pojasni, da se bo g. načelnik glede zglaševanja delavcev, bolnikov in zdravniške pomoči osebno s podjetjem dogovoril, ko začne splošno z delom. — Ker ni drugih predlogov, se občni zbor zaključí.

(Velika koncerta „Glasbene Matice“.) V „Glasbeni Matici“ se pripravlja zopet nekaj izvanredno velikega. Dne 7. in 8. maja (v torek in sredo) se bo pamreč izvajal v veliki dvorani hotela Union v Ljubljani svetoznani Verdijev „Requiem“ (črna maša). Zložil je Verdi to delo, ko je bil na vrhuncu svoje slave, leta 1874. Izvajal se je do sedaj že v vseh velikih mestih z največjim uspehom na Dunaju, v Berlinu, Frankfurtu, Hamburgu, Londonu, Parizu, Rimu, Turinu, Florenci in drugih laških mestih, v Bruselju, Monakovem, Zagrebu itd. Nastopilo bo pod vodstvom koncertn. vodje gospoda Hubada 210 zborovih pevcev in pevk, 74 godcev, dveh vojaških godb 27. pešpolka iz Ljubljane in 97. pešpolka iz Trsta ter nekaj članov „Glasbene Matice“, dalje štirje solisti, izmed katerih bodo trije domačini, vzgojeni v „Glasbeni Matici.“ Vseh sodelujočih bode torej 289. Solo pojo: sopran gospa Jeanetta pl. dr. Föderpersgova, alt gospa Ivica dr. Wagnerjeva, tenor gospod Ernesto vitez Cammarotta iz Zagreba in bas gospod Julij Betetto. „Glasbena Matica“ vabi vse Slovence, da se udeležijo redke prilike in izrednega glasbenega dogodka, ki bo zopet pokazal, na kako visoki kulturni stopinji smo na glasbenem polju. Ker se bo koncert izvajal dva dni po vrsti, in je pričakovati obakrat najmnogobrojnejšega obiska, zato naj bi slavno občinstvo osobito z dežele pismenim potom pravočasno si osiguralo vstopnice, ki se dobivajo v trafiki gospe Češarkove v Šelenburgovih ulicah. Sedeži v parterju, na balkonu in galeriji po 2, 3, 4, 5 in 6 kron, stojišča po 1 K 20 h, za dijake po 60 h.

(Razglas.) V zmislu § 8. društvenih pravil se sklicuje letošnji občni zbor „Slovenske Matice“ dne 29. maja 1907. leta v veliki dvorani Mestnega doma ob 6. uri popoldne. Računski sklep in ostali računi so gg. društvenikom v društveni pisarni na ogled. Kdor želi v zmislu § 4. lit. a) dr. pr. staviti kakšen nasvet, mu ga je predložiti odboru vsaj do 12. maja t. l., če hoče, da se vpošteva na občnem zboru. — V Ljubljani, dne 25. aprila 1907. — Fr. Levec, predsednik. J. Sušnik, blagajnik. Fr. Podkrajšek, tajnik.

(„O prvinah in spojinah“.) Tako je naslov novi knjigi, ki jo je spisal tajniški pristav c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, g. Fr. Štupar. S to knjigo skuša pisatelj podati kmetovalcem vse one nauke, ki so potrebni za razumevanje raznih, doslej kmetovalcem neznanih pojavov v kmetijskem življenju. Dandanes se mnogo piše o rastlinski hranitvi, o redilnih snoveh, kakor o dušiku, fosforovi kislini, kaliju itd., a kaj so te reči, iz česa so, kje in kako se nahajajo itd., o vsem tem se kmetovalci ne morejo poučiti, ker jim manjka pripravne knjige. Ravno tako je z živalsko hranitbo, ki je doslej našim gospodarjem do cela neznana. Zgoraj omenjena knjiga je pa odpomogla temu nedostatku. V poljudnih besedah pojasnjuje pisatelj, kako so prirodna telesa sestavljena in kako se pretvarjajo. Iz nje se učimo, kako se v zemlji gnoj pretvarja, kako se rastline živijo itd. Sploh obsega knjiga brezmejen zaklad prepotrebni naukov iz kmetijsko-kmetijske

vede in ga toplo priporočamo vsem boljšim gospodarjem. Knjigo je dobiti pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani in stane s poštnino vred 1 K 66 h, kateri denar je naprej poslati.

(Nove pravdne knjige!) Dr. E. Volčič je uredil in izdal: 1. Civilnopravdni zakoni (civilnopravdni red, sodni pravilnik, i. t. d.). Knjiga je popoln zbornik omenjenih velavnih določil. Obseg: XII in 909 strani; cena vezani knjigi 8 K, poštnina 55 h. 2. Odvetniška tarifa, določila o rabi slovenskega in hrvaškega jezika pri sodiščih, sodne pristojbine. Obseg: 75 strani (20 tabel); cena 1 K 80 h, poštnina 10 h. Dobiti je v knjigarni J. Krajec nasl. v Rudolfovem.

(Današnji list) obsega dvanajst strani.

Gospodarske stvari.

— (8. mednarodni vinarski kongres.) C. kr. poljedelsko ministerstvo je naročilo c. kr. vinarskemu nadzorniku B. Skalicky-ju in asistentu c. kr. vin. nadz. V. Skubec-u, da se vdeležita 8. mednarodnega vinarskega kongresa ter da se imata vpisati in ydeležiti pri razpravah sledečih odsekov: X. Vinarstvo in kletarstvo. XI. Sadjarstvo, zelenjadarstvo, vrtnarstvo, vporaba sadja in zelenjave in XII. Varstvo poljedelskih in gozdarskih rastlin. Ta kongres, ki se vrši od dne 21. do 25. maja na Dunaju bo gotovo zelo zanimiv, ker bodo na njem zastopane ne samo vse evropske, ampak tudi velike prek-morske države (Amerika, Japan, Kina itd.) po svojih odposlancih. Referenti so izbrani iz najbolj gospodarsko-naprednih evropskih držav in so večinoma svetovno sloveči veščaki.

— (Kokoši „zlate Viandotke“), o katerih smo zadnjič pisali, so dobre za vse, za senenje in za meso. Doseglo se je to s skrbnim odbiranjem živali. Tudi naše kokoši bi bile lahko boljše, ako bi se skrbno odbirala za valjenje zmeraj le jajca od najbolj nesnih in najboljših kokoši, ali pri nas se na to vse premalo gleda. Ako imajo drugod tako lepe vspehe pri kurji reji, pripisati je to skrbnemu odbiranju najboljših kokoši in — kar je tudi zelo važno — porabi petelinov iz tujih gnezd, kajti dognano je, da krvno sorodne živali ne dajejo najboljših vspehov, ako se med seboj plemenijo. Pri nas se dobi od kokoši po 100 do 120 jajc na leto. V Schärdingu na Gornjeavstrijskem, kjer so vpeljali zlate Viandotke, dobe od kokoši v drugem letu 150 do 200 jajc. Ena kokoš je znesla celo 225 jajc. Seveda je tudi vsa reja po tem. Kokoši se dobro krmijo, po dvakrat na dan. Čez poletje se poklada za 14 kokoši in 1 petelina sledeča piča. Zjutraj: 60 gramov (3 žlice) mesne moke, 150 gramov (1 liter) otrobi, 450 gramov (4 gomolji) krompirja in 38 gramov (2 in pol žlici) kostnega zdrobu; zvečer: 750 gramov (1 liter) ječmena (ali turšice).

— (Pomanjkanje mleka v Novem mestu.) V mestu ne morejo nekatere stranke mleka dobiti. Te stranke se oglašajo tu in tam, a dosedaj brez vspeha. Kaj bi se res ne dobilo potrebno mleko? Tukaj se pač vidi, kako zelo manjka potrebne organizacije! Iz okolice bi se lahko dobilo dosti mleka ali spričo pomanjkanja vsake organizacije se redno dogaja, da ga meščani iščejo in da tudi okoličani nimajo zmeraj potrebnih odjemalcev. Koliko časa bo to še trpelo? Kaj se ne da res nič urediti v tem oziru? Če se nočejo ljudje združiti, naj bi se napravila saj kaka posredovalnica, da bi stranke prišle do potrebnega mleka. Tudi mestni zastop bi se moral brigati za tako preča vprašanja!

— (Pridelki krme in živinoreja na Grmu.) Kmetijska šola na Grmu je pridelala pred 10 leti poprek po 800 metr. centov krme na leto; danes je pridelala po 1200 metr. centov, toraj za 400 metr. centov več. Pripisati je to razširjenemu pridelovanju krme in porabi umetnih gnojil. Pred porabo umetnih gnojil so dajali travniki po 35 do 40 metr. centov sena na 1 ha, danes ga dajejo po 45 do 50 metr. centov. Na 1 ha se prideluje poprek po 10 metr. centov več krme. Ker se gnoji za tri leta, znaša večji pridelek 30 metr. centov. Ako računamo 1 metr. cent samo po 5 K, znaša večja vrednost 150 K, in ker znašajo stroški gnojenja 100 K, se pokaže kosmatega dobička 50 K pri 1 ha. Pridelek detelje znaša poprek po 100 metr. centov na 1 ha. Ves pridelek znaša potem takem na 1675 ha travniške zemlje okroglo 800 metr. centov sena,

in na 4 ha njiv 400 metr. centov detelje, skupaj 1200 metr. centov. Vsled tako pomnoženega pridelovanja krme se je tudi živinoreja povzdignila. Šola redi danes 22 glav velike goveje živine v skupni vrednosti 8560 K. Pred desetimi leti je znašala vrednost živine 5500 K. Število živine bi se pa še lahko povečalo, ako bi bilo več prostora v hlevu, ki je sedaj poln. Danes potrebuje šola za vso svojo govejo živino in ako se upoštevajo še konji, okroglo 1000 metr. centov krme, tako da preostaja krme na leto okoli 200 metr. centov, ki se mora prodati. Ker ima šola skupaj 26.75 ha njiv in travnikov, pride na 1 glavo velike živine 1.21 ha, in če se upoštevajo še konji 1.11 ha zemlje, kar kaže, da je živinoreja v zavodu za naše razmere prav intenzivna.

— (K setvi lucerne.) Lucerno je gosto sejati. Na 1 hektar naj se poseje 25 do 30 kg semen, na 1 oralo 15 kg. Kdor varčuje pri lucerni s semenom, ne dela prav, kajti le gosto sejana lucerna daje dobre košnje. Pri semenu je paziti tudi na to, da je dobro kaljivo in lepo in da ni pomešano s kakim drugim semenom, kakor n. pr. z medeno deteljo ali hmeljno lucerno. Pred vsem je pa treba, da je čista predenica, kajti nič ni slabšega kakor če sejemo predenico vmes. Lucerna zahteva skrbno pripravljeno in od plevela dobro očiščeno zemljo.

— (Mah na travnikih.) Mah se pokaže poglavitno iz dveh vzrokov. Ali je travniška zemlja tako pusta, ali pa tako vlažna, da raste mah. Če je zemlja pusta in revna, potem jo je gnojiti in z brano obdelovati, da se zgubi mah. Če je pa mokra ali preveč vlažna, potem jo je pa osušiti. Seveda se mora v obeh slučajih mah pograbit in odstraniti s travniško brano ali pa z železnimi grabljami. Z brano izrut mah naj se vselej proč pograbi z grabljami, da je delo pošteno.

— (Ne zametujmo gnojnice!) Ko bi naše sadne vrtove spomladi zalivali z gnojnico, kako lepe košnje bi se lahko dobile po teh vrtovih in koliko sadja bi lahko prirastlo na tem drevju! Ali žalibog, da nimamo v to potrebne gnojnice, ker jo zametujemo. Skrajni čas je, da začnemo tudi pri nas delati gnojnične jame in nabirati prekristno gnojnico. Iz govejih hlevov in svinjakov bi se morala napeljati vsa gnojnica v gnojnične jame, ne pa pustiti, da se odteka po dvo-rišču in v cestne jarke. To je nemarno videti in škoduje mnogo, da so sadne letine tako pičle, košnje pa pomanjkljive.

— (Sladak krompir.) Krompir postane sladak v mrzlih kletih. Nekateri sodijo, da je sladak krompir zmrznil, to pa ni res. Če krompir zmrzne, postane ves drugačen; krompir postane sladak zaradi tega, ker se izpremeni pri višji toploti krompirjev škrob v sladkor. S tem izgubi svoj značilen okus ali sicer mu ta sladkoba nič ne škoduje, kajti tak krompir ravno tako kali kakor vsak drugi. Za jed je pa seveda manj okusen. Pretvorba škroba v sladkor se tudi sicer rada godi, če leži krompir v kupu, ali ta sladkoba se ne čuti, ker se nastali sladkor pri toploti nad ničlo s pomočjo zračnega kisika pretvarja zopet v ogljikovo kislino, dočim se pri nižji toploti nabira v krompirju. Če spravimo sladak krompir na gorko, recimo v kuhinjo, pa se izgubi sladkor in krompir postane zopet dober za jed v teku enega tedna.

— (Kako je ravnati z jajci za valjenje.) Za valjenje je rabiti le sveža jajca, k večjem 14 dni stara. Jajci jih je od kokoši, ki dajejo največja in največ jajc. Jajca sama morajo biti pravilne oblike, enakomerno in lepo zaokrožena. Shranjevati jih je na hladnem prostoru in vsak dan obračati. Če si naročil jajca od drugod in jih dobiš po pošti, jih ni dobro takoj podložiti kokoši, ampak pustiti jih je 1 do 2 dni pri miru na hladnem kraju. Se le potem naj se podložijo kokoši.

Naznanila mestnega magistrata.

(Seja) občinskega odbora z dne 10. aprila 1907. 1.) Čitanje zadnjega zapisnika z dne 15. marca 1907 št. 428. Zapisnik se prečita ter odobri. 2.) Poročilo pregledovalcev računov mestne občine. Poročilo pregledovalcev računov mestne občine za leto 1905 se vzame na znanje ter soglasno odobri. S tem se da mestnemu županstvu absolutorij. 3.) Volitev pregledovalcev računskega zaključka mestne hranilnice. Kot pregledovalca računskega zaključka mestne hranilnice za leto 1906 se izvolita soglasno gg. Barborič in Božič. 4.) Volitev pregledovalcev mestnih računov. Kot pregledovalca mestnih računov za leto 1906 se izvolita soglasno gg. Maselj in Božič. 5.) Volitev treh članov v glavno volilno komisijo in treh članov za državno-zborske volitve. Kot člani v glavno volilno komisijo, kakor tudi v volilno komisijo za državno-zborske volitve se soglasno izvolijo gg. župan pl. Sla-

dovič, Maselj, Ogoreutz. 6.) Poročilo gospodarskega odseka glede upeljave avtomobilne zveze od Novega mesta do Krškega. Ker se potreba upeljave prometa s poštnimi avtomobili na progi od Novega mesta do Krškega vsestransko pripozna se sklene, da je mestna občina pripravljena, odpadajoči delež po davčnem predpisu vsako leto v pokritje primankljaja prispevati. 7.) Poročilo gospodarskega odseka glede naprave optične signalne ščacije na Grmu. Na predlog gospodarskega odseka se sklene, da se naj v prvi vrsti druge občine — za katere je bolj važno — da se napravi optična signalna ščacija na Grmu, o tem izjavijo. Mestna občina boče potem vže tudi po možnosti prispevala. 8.) Poročila policijskega odseka: a) O prošnjah za podelitev gostilniške in krčmarske obrti; b) Nastavljenje nadzornega organa za promet z živili; c) Prošnja občine Velika Loka za 4 nove letne in živinske sejme. a) Sklene se soglasno c. kr. okr. glavarstvu poročati, da se mestni odbor ne izreče ne „za“ ne „proti“ podelitvi koncesije za samostojno izvrševanje gostilniške in krčmarske obrti g. Mariji Seidl in g. A. Medved v Rudolfovem radi tega, ker se slavno c. kr. okr. glavarstvo spl h ne ozira na sklepe in mnenja tukajšnjega občinskega odbora in županstva. b) Ker ima občina po § 28, točka 5. obč. reda, vže itak skrbet za zdravje svoje občine in ker tukaj nadzoruje policijski odsek promet z živili. se sklene, da je nastavljenje posebnega nadzornega organa v občini Rudolfovo nepotrebno. Sklene se soglasno c. kr. okr. glavarstvu poročati, da mestna občina odločno ugovarja proti dovolitvi naprošenih sejmov v občini Velika Loka radi tega, ker je na Dolenjskem sploh že veliko preveč sejmov, ki so vsi le v škodo ljudstva in živinoreji. 9.) Slučajnosti. G. Rosman prebere prošnjo g. Štefana Sprajcar radi znižanja štantnine na trgu. Sklene se, da se prošnji ugodi s tem, da se mu štantnina zniža na 10 h na dan. G. Maselj opozarja, da je ulica med hišami Germ in Prijatelj, večkrat zelo onesnažena in da ima g. Germ v tej ulici tudi mnogokrat celo vrsto vozov postavljenih tako, da je po ulici prehod nemogoč ter prosi, da se ta nedostatek odpravi. G. župan obljubi, da bode v tej zadevi potrebno ukrenil. G. Rosman vpraša, ako se bodo letos železne ograje namesto lesenih postavile ter izdelal že dovoljeni trotoar. G. župan odgovori, da se bodo železne ograje takoj naročile ter postavile kjer je potreba. Kar se pa tiče trotoarja omenja, da ima občina okolo 7000 K primanjkljaja pri vodovodu in sicer večinoma od županstva Šmihel-Stopiče. Kolikor bode mesta blagajna te ostanke vrnene dobila, se bode tudi to prašanje rešilo. Na to gospod župan sejo zaključil.

Darovi za dijaško kuhinjo v Novem mestu.

G. svetnik Mihael Saje, župnik v Štangi 5 K, g. M. Ravnik v B. Bistrici 4 K, slavna posojilnica in hranilnica v Kandiji 200 K, od igre 10 K 45 v. Kanonik Žlogar, namestni oskrbnik.

Milostiva gospa,

ali veste, zakaj morate pri nakupovanju sladne kave izrečno poudarjati ime »Kathreiner?«

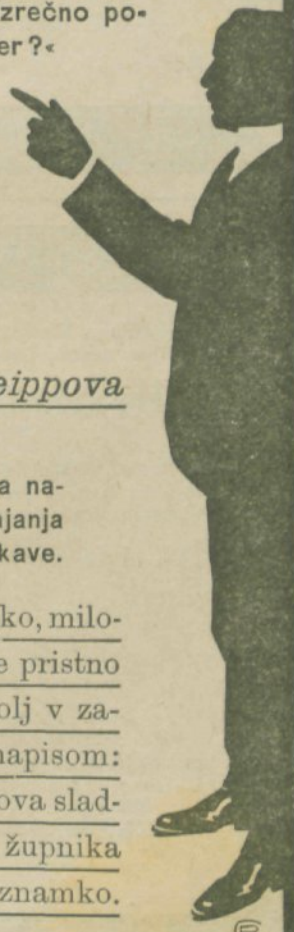
Ker se Vam sicer utegne primeriti, da dobite manj vreden posnemek brez vseh vrlin, s katerimi se odlikuje Kathreinerjeva kava.

Zakaj le

*Kathreinerjeva Kneippova
sladna kava*

ima spričo posebnega načina svojega proizvodjanja vonj in okus zrnate kave.

Zapomnite si torej natanko, milostiva gospa, da dobivate pristno Kathreinerjevo kavo zgolj v zaprtih izvornih zavojih z napisom: »Kathreinerjeva Kneippova sladna kava« in s sliko župnika Kneippa kot varstveno znamko.

Najvišje odlikovanje!

LONDON 1896
VIENNA 1894
WELLS 1885

Ustnovljeno 1882.

Anton Weiss, krojaški mojster.

Rudolfovo.

Priporoča se za napravo civilnih in vojaških, kakor tudi duhovskih, veteranskih in gozdarskih uniform. Špecialiteta v športnih in lovskih kostumih po primerno nizkih cenah. (8-10-5)

Vljudno naznanjam, da točim zopet v Novem mestu (127)

žganje na drobno, □□

ter se vljudno priporočam slavemu občinstvu El. Mehora.

Mesečna soba

v novi hiši št. 77. v Kandiji v mirnem kraju se takoj odda. Več se izve ravno tam. (121-0-1)

Dve prodajalni

so za oddati v najem v Rudolfovem na Vel. trgu v hiši g. pl. Fichtenau.

Ravno tam se dobi več let staro (62-0-5)

žganje tropovec in drožnik v večji množini.

Lepa prostorna klet, pripravna tudi za skladišče se odda v najem. Več pove upravnistvo Dol. Novic.

Stanovanje

obstoječe iz štirih sob in vsemi pritiklinami je s 1. junijem oddati v g. Bergmann-ovi hiši na Glavnem trgu v Rudolfovem. Natančneje ravnotam. (87-0-4)

Lepo solnčno stanovanje

je za oddati v hiši rokodelskega doma v Novem mestu. Natančneje pri upravnistvu Dol. Novic. (96-0-3)

Steckenpferd-lilijsko-mlečno milo

Bergmanna & Co. Draždani in Tečin n. L.

je in ostane glasom vsak dan došlih priznalic najuspešnejše vseh medicinalnih mil proti pégam kakor tudi v d.sego in ohranitev nežne, mehke kože in rožnate polti. — Dobiva se po 80 v komad v vseh lekarnah, drožerijah, parfumerijah, trgovinah mila in brivnicah. (99-25-2)

Lepa bordorudeča boržunasta salonska garnitura,

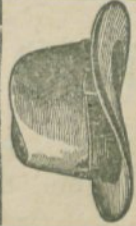
obstoječa iz 1 zofe in 6 favteljev ter prostorna popolnoma opravljena poselska postelja s predalom za obleko (Tafelbett), se radi odpotovanja proda.

Kje, poizve se pri upravnistvu tega lista. (123-0-1)

Učenca, ki ima veselje do krojaštva, sprejme po dogovoru takoj Franc Perhaj, krojaški mojster v Kočevju. (126)

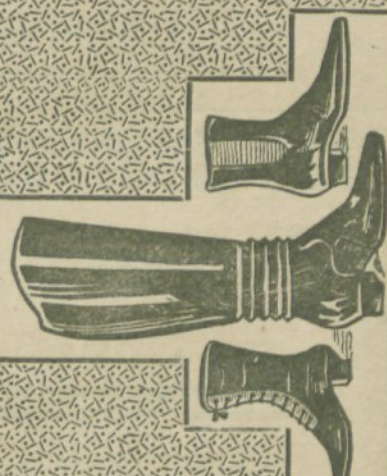
Dečka, ki se hoče učiti (93 0-3)

sprejme Jos. Pavlin, krojač v Kandiji pri Novem mestu.

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - Stari trg št. 10

Priporoča svojo trgovino s klobuki in čevlji

Računski zaključek

okrajne bolnišne blagajne v Rudolfovem za čas od 1. prosinca do 31. decembra 1906.

	Dohodki	Vplačani		Koncem leta še ne vplačani		Skupaj			Izdatki	Izplačani		Koncem leta še ne izplačani		Skupaj	
		K	h	K	h	K	h			K	h	K	h	K	h
1	Tekoči prispevki članov	12543	04	1883	41	14426	45	1	Bolnišćine in porodnišćina	614	48	175	08	6329	56
2	Tekoči prispevki delodajalcev	6271	46	941	70	7213	16	2	Zdravniki in bolniška kontrola	3236	74	852	80	4089	54
3	Drugi a) globe	378	—	46	—	424	—	3	Zdravila in zdravilski pripomočki	1301	44	750	37	2051	81
	dohodki f) b) razni dohodki	662	86	382	51	1045	37	4	Oškrbni stroški bolnicam in prevozi	1951	76	850	44	2805	20
4	Obresti	931	62	—	—	931	62	5	Pogrebšćine	128	—	—	—	128	—
5	Rezervni zaklad koncem prejš. leta	—	—	—	—	23378	73	6	Upravni stroški	3145	60	10	12	3155	72
								7	Drugi a) odpisani prispevki	—	—	—	—	214	60
								8	izdatki f) b) razni izdatki	274	43	—	—	274	43
									Sedanji rezervni zaklad (koncem računskega leta)	—	—	—	—	23370	47
	Skupaj	20786	98	3253	62	47419	33		Skupaj	10195	45	2638	81	47419	33

Izkaz imetja z 31. decembrom 1906.

Aktiva		K	h	Pasiva		K	h	
1	Gotovina dne 31. decembra 1906	901	60	1	Neplaćane tirjatve	a) blagajnićnih članov	175	08
2	Hranilne vloge z a) v poštnei hranilnici	515	68			b) zdravnikov	852	80
	tekoćimi obrestmi f) b) v mestnei hranilnici v Rudolfovem	26648	99			c) lekarn	750	37
3	Zastanek blagajnih prispevkov (po odpisanih, neiztirljivih)	2825	11			d) bolnic	850	44
4	Razne tirjatve	443	58			e) razne	10	81
				6	Donesek k zavezn. rezervnem skladu za l. 1905	324	99	
				7	Sedanji rezervni zaklad	28370	47	
	Skupaj	31334	96		Skupaj	31334	96	

Sprejeto pri obćnem zboru delegatov dne 28. aprila 1907.

Za upravni odbor:
naćelnik: Simon pl. Sladović l. r.

Pregledal in v redu našel za nadziralni odbor:
prvomestnik: Josip Bergmann l. r.

Kolesarji pozor!

Vse kolesarske potrebšćine, zračne cevi, gumi-jasti plašći i. t. d. se dobivajo v Novem mestu

edino le pri meni.

Preskrbim tudi kolesa od 60 gld naprej z enoletno garancijo.

Z odličnim spoštovanjem (124)

Franc Kenda, trgovec v Novem mestu.

Posojilnica pri Sv. Križu pri Kostanjevici ima v nedeljo, 12. maja t. l. popoldne ob treh v svoji pisarni svoj (15)

redni obćni zbor

po sledećem dnevem redu:

- 1.) Raćun za l. 1906.
- 2.) Volitev naćelstva in nadzorstva.
- 3.) Predlogi.

V slućaju nesklepćnosti ob treh se vrši drugi obćni zbor ob pol štirih, ki sklepa brezpogojno.

Tovarnar Franc Nechvíle

na Dunaju, V. l., Margarethenstrasse Nr. 98

priporoća p. n. vinogradnikom, društvom in gostilnićarjem svoje izdelke in sicer:

patentovano trtno škropilnico „Avstrija“, roćne in nahrbtne žvepljalnike „Vindobona“, škropilnice za drevje, sušilnice za sadje, kakor tudi vse potrebno orodje za vino in pivotoć ter za kletarstvo, kakor: grozdne in sadne mline in stiskalnice, pumpe in cevi za vino i. t. d.

STANOVANJE

obstoječe iz treh sob, kuhinje, shrambe, kleti in drvarnice, se odda s 1. junijem v hiši g. Košaka v Rudolfovem na Ljubljanski cesti. (97-3-3)

Hiša v Žabji vasi št. 45

je iz proste roke na prodaj. Hiša ima 2 strani, 4 sobe, 2 kuhinji, lepo klet, shrambo in velik vrt. (108-3-2)
Hiša je pripravna za gostilno ali prodajalno.

Natančneje se izve pri sodarju v Žabji vasi.

IZ HAVRA V NEWYORK

samo 6 dni

vozijo brzoparniki „francoske prekomorske družbe.“

Edina najkrajša črta.

Veljavne vozne liste in brezplačna pojasnila daje samo

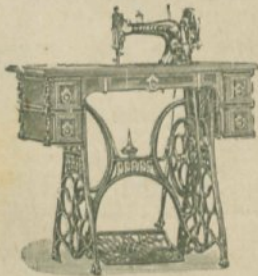
E. ŠMARDA

oblastveno potrjena potovalna pisarna

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18.

(26-24-8) nasprosti znane gostilne pri „Figovcu“.

PEAFF

(3-12-9)

šivalni stroji

so najboljši za družinske potrebe, kakor: šivanje, vezenje in krpanje, nepresegljivi za obrtne namene, ter šivajo naprej in nazaj idoči. (Kugellager!)

Glavni zastopnik:

Franc Tschinkel,

Ljubljana, rotoški trg 9. — — — Kočevje, v gradu.

Hiša št. 217 z vrtom

se takoj proda. Oboje leži pod kapiteljnom na prijaznem prostoru. Hiša je zidana, ima dve sobi, vežo, ki je ob enem kuhinja, in obokano klet. (120-0-1)

Natančneje pove upravništvo „Dolenjskih Novic“.

Službo išče

za gozdarja ali za vavpta. ali tudi za gospodarja pri kakšni graščini. Nastopil bi lahko takoj. — Več pri upravništvu tega lista. (131)

Hlevsko deklo in hlevskega hlapca

sprejme proti prav dobremu plačilu koj v službo vodstvo deželne kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu. (130-0-1)

Prodaja smrečinega lesa

v zelo znižanih cenah.

Prodaja se vsak drugi in četrti torek v mesecu pri tovarni na Gorjancu.

Večja oddaja lesa se preskrbi pri oskrbništvu Ruperčvrh. (4-16-9)

Posebno znižane cene so za: hmelne late in špiravce.

Odpadki lesa na žagi v Kandiji, trdega meter K 3, mehkega po K 2, žaganje 100 kg po 40 vin. Dobiva se izključno le po trgovini gosp. KASTELIC-a v Kandiji.

Dračje iz Ruperčvrha po K 5-20 meter, drva meter po K 6-80.

ŽENSKÉ LASE.

zmešane in rezane kupujem in plačam po najvišji ceni. Izdelujem vsa vlasuljarska dela. V zalogi imam fina toaletna mila od 20 v naprej, prave francoske parfume, četke za zobe, Odol, Kalodont itd. Odlikovana tekočina Bayrum proti izpadanju las in očiščuje prhut.

Spoštovanjem se priporočam **Ivan Svetec,**
(7-20-9) brivec in vlasuljar, Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

(2-10-9)

Tovarna strojev in železolivarna

K. & R. Ježek v Blanskem (Moravska)

se priporoča za dobavo vseh kmetijskih strojev, kakor:

plugov, bran, sejalnih strojev, strojev za žetev in košnjo, vitlev, mlatilnic, žitnih čistilnic in odbiralnikov (trijerjev), slamoreznic, reporeznic, koruznih robkarjev, drobilnih mlinov, parilnih kotlov, grozdni in sadni mlinov in stiskalnic itd. Posebna izdelava sesalk, vodovodnih naprav, bencinovitih motorjev in lokomobil, vrtnih strojev in strojev za kroženje obročev. Popolne opreme opekarn, šamotnih in tovarn za mavec. Zmerne cene, ugodni plačilni pogoji

Premovana na vseh razstavah z najvišjimi priznanji.

Ceniki (o kmetijskih strojih slovenski) zastoj in poštine prost. Dopisuje slovensko.

Zastopstvo za Kranjsko in zaloga strojev v Ljubljani: **J. Komatič,** Dunajska cesta števil. 31.

Ustanovljeno leta 1818.

(105-4-2)

Mengiška pivovarna

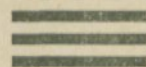

Julija Stare-ta ima v svoji zalogi v Novem mestu pri kolodvoru, v restavraciji pri Dol. železnici gosp. Fr. Perko-ta

vedno izborna Marčno pivo

v sodčkih in steklenicah na drobno in debelo.

Cene zmerne. Postrežba točna.

Imam v kleti več sto hektolitrov pristnega (53-12-6)

istrijsanskega vina,

belega in črnine, refoška, muškata, potem rakije po primerno nizkih cenah na prodaj. Za pristnost in solidno postrežbo se jamči.

Ivan Pujman, trgovec in posestnik vinogradov
v Vodnjanu-Dignano, drž. železnica, Istra.

Bukove prage (švelarje)

kupuje v velikih in manjših množinah do konec marca mesca 1908 po sledeči meri: 2·60 m + 24 cm + 14 cm

(02 5-2)

Jos. Samsa, parna žaga Ilirska Bistrica.

Mizarskega pomočnika

 sprejme Jos. Judnič, mizar v Stranski vasi pri Semiču.

(92-3-3)

Nova prodajalna se odda s 1. majem v najem.

Več se izve pri Miha Mramorju v Novem mestu. (118-2-2)

Prodajalka dobro izurjena v mešani stroki, ki je službovala mnogo let na enem in istem mestu na deželi, ter ne pod 30 let stara in

učenec

z dobrimi šolskimi spričevali, tudi nemščine nekoliko zmožen, iz poštene hiše, sprejmeta se

(103 4-2)

pri tvrdki J. Razboršek, Šmartno pri Litiji.

Šmarnice.

Premišljevanja o Srcu Marije, napisal Ladislav Hrovat so še dobiti v nekaterih izvodih v knjigarni J. Krajec nasl v Novem mestu s poštino vred po K 1·90.

Iz proste roke je na prodaj (112-2-2)

posestvo v Dolenji vasi pri Št. Petru in mlin

št. 28 v Šmihelu pri Novem mestu.

Več se izve pri Juriju RUPERTU v mlinu v Šmihelu.

Na Peščeniku pri Gotni vasi p. Novo mesto je (110-3-2)

na prodaj nekaj posestva

za stavbo jako pripravno, obstoječe iz okolu 15 mernikov posestve njive in 3 voze krme. Več se izve v Gotni vasi št. 27.

Pozor!

Važno!

P. n. vinogradniki!

Rakor vsako leto, bom tudi letos imel edino le pristni

cepilni gumi „Ekscelsior“.

Zato vabim vse svoje prejšnje cenjene odjemalce, ter sploh vse vinogradnike, katerim je na dobrem razvoju svojega vinograda ležeče, naj si naroče

gumi „Ekscelsior“

pri meni. Zunanja naročila se s prvo pošto razpošiljajo proti povzetju.

Garancija.

===== Za ta moj „Ekscelsior“ gumi jamčim, da bode isti kljub vsem vremenskim izpremembam dežju, solncu ali mrazu držal najmanj 14 dni na trti, če je pravilno povezan. Kdor mi dokaže nasprotno, mu plačam odškodnino. =====

(Seveda jamčim le za gumi, ki je bil pri meni kupljen.)

Z odličnim spoštovanjem

Franc Kenda,

glavni zastopnik za „Ekscelsior“ gumi.

Novo mesto. ❁ Glavni trg.